

Speuren naar bosgeschiedenis

Ervaringen met vrijwilligers in het Engelandersholt

De aandacht voor cultuurhistorie in het bosbeheer is de laatste jaren sterk toegenomen. Steeds meer bosbeheerders willen cultuurhistorie een vaste plaats geven in het beheer. Echter, van nog veel bossen is de geschiedenis niet bekend of ontbreekt het aan een overzicht van het erfgoed dat in deze terreinen voorkomt. In het project 'de Puzzel van het verborgen verleden van het Engelandersholt' is gekeken in hoeverre vrijwilligers een bijdrage kunnen leveren aan het in kaart brengen van cultuurhistorie van bosgebieden. In dit artikel wordt ingegaan op de ervaringen die in dit project zijn opgedaan.

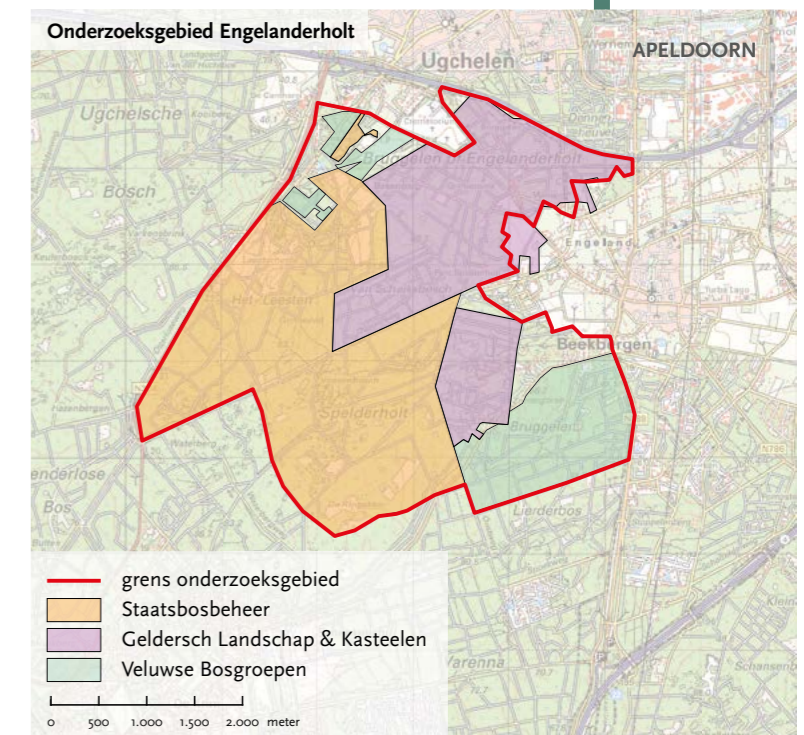
Weten wat je hebt

Onderzoek leert dat bossen een schat aan erfgoed kunnen herbergen variërend van restanten uit de Tweede Wereldoorlog tot archeologische sporen van duizenden jaren geleden. Dit betekent dat bossen een belangrijke rol vervullen voor het behoud van dit erfgoed, zowel bovengronds als in ondergronds in het bodemarchief. Het is zaak om hier zorgvuldig mee om te gaan. Inzicht in de geschiedenis van een bosgebied helpt ook om de beleefbaarheid van het gebied te vergroten. Recreanten en omwonenden vinden doorgaans een gebied nog aantrekkelijker als ze ook de geschiedenis kennen. Cultuurhistorische relictten in een bos vertellen het verhaal van het historisch bosbeheer en het (land)gebruik voordat het gebied bos was. Ook de natuurwaarden die een gebied herbergt zijn vaak mede gevormd door het historisch gebruik en beheer. Om cultuurhistorie een goede plek te geven in het bosbeheer is het nodig om zicht te hebben op de geschiedenis van een gebied en de historische overblijfselen die het gebied herbergt. Goed beheer van erfgoed begint immers met 'weten wat je hebt'. Historisch onderzoek in bijvoorbeeld archieven is tijdrovend. Ook het inventariseren van bosgebieden om cultuurhistorische relictten in kaart te brengen is een hele klus. Bosbeheerders ontbreekt het doorgaans aan de tijd om dit zelf te doen. Bovendien zijn de financiële middelen voor het laten uitvoeren van dit soort onderzoek vaak beperkt. De inzet van vrijwilligers voor historisch bosonderzoek kan beheerders in potentie veel werk uit handen nemen en een schat aan informatie opleveren. Ook kunnen vrijwilligers professionele onderzoekers waardevolle ondersteuning bieden bij de uitvoering van hun werkzaamheden, bijvoorbeeld bij de uitvoering van archeologisch veldonderzoek.

De vrijwilligers hebben ruim 250 hectare terrein geïnventariseerd op cultuurhistorische relictten.

Steeds meer mensen besteden een deel van hun vrije tijd aan het doen van historisch onderzoek. Vrijwel elke gemeente in Nederland kent een of meerdere historische en heemkunde verenigingen of archeologische werkgroepen. Ook zijn er tal van individuen die zich graag verdiepen in de geschiedenis van een persoon, plaats of object in hun omgeving. Kortom, er is in potentie een grote groep vrijwilligers die kan worden aangeboord voor het in kaart brengen van de geschiedenis van bosgebieden en het inventariseren van historische relictten in bossen. Tot op heden is er in Nederland nog weinig ervaring met de inzet van vrijwilligers voor historisch onderzoek in bossen en andere natuurterreinen.

Begrenzing van het onderzoeksgebied met daarin de terreinen van Staatsbosbeheer (oranje), Geldersch Landschap & Kasteelen (paars) en Veluwe Bosgroepen (lichtgroen).

Het onderzoeksgebied bevat hoofdzakelijk bos en een aantal heide-terreinen. De foto toont de vrijwilligers aan het werk op Het Leesten.

IIII Voorbeeldproject Engelandersholt

Stichting Probos heeft van juni 2014 tot en met april 2016 het voorbeeldproject 'de Puzzel van het verborgen verleden van het Engelandersholt' uitgevoerd. Doel van dit project was om ervaring op te doen met de inzet van vrijwilligers bij het in kaart brengen van cultuurhistorie in bos- en natuurgebieden. Daarnaast had het project tot doel om cultuurhistorische informatie te verzamelen voor de beheerders van dit bosgebied. Het projectgebied bestond uit een bosgebied ten zuiden van Apeldoorn waarin terreinen van Staatsbosbeheer (Spelderholt en het Leesten), Geldersch Landschap & Kasteelen (Bruggelen) en de Veluwe Bosgroepen liggen. Voor het projectgebied is de historische naam Engelandersholt gekozen, een eeuwenoude naam voor dit bosgebied en tevens de plek waar het 'Hoge Gericht' van de Veluwe zetelde. Het project werd gefinancierd door de provincie Gelderland, het Prins Bernhard Cultuurfonds, de gemeente Apeldoorn, Waterschap Vallei en Veluwe en de deelnemende terreineigenaren.

IIIIII Puzzelen met meer dan dertig vrijwilligers

Via oproepen op websites, lokale media en verenigingen zijn vrijwilligers geworven voor het project. De kern van de vrijwilligersgroep in het Engelandersholt

IIIIII Puzzelen met meer dan dertig vrijwilligers

Via oproepen op websites, lokale media en verenigingen zijn vrijwilligers geworven voor het project. De kern van de vrijwilligersgroep in het Engelandersholt

'Het in beeld brengen van de cultuurhistorie met vrijwilligers gaat niet vanzelf'

EEN VERGETEN ARBORETUM

De manna-es (*Fraxinus ornus*), één van de bijzondere bomen in het herontdekte arboretum Bruggelen.

holt-project werd gevormd door de Archeologische Werkgroep Apeldoorn waarvan twaalf personen actief werden in het project. Daarnaast sloten zes leden van rvn afdeling Apeldoorn zich aan. Dit zorgde voor een zeer interessante kruisbestuiving tussen mensen met archeologische kennis en mensen met kennis van landschap en natuur. Daarnaast zijn er nog dertien personen met uiteenlopende achtergronden actief geworden. De leeftijd van de vrijwilligers varieerde van grofweg 35 tot 75 jaar. Een klein deel van de vrijwilligers had een opleiding of een professionele achtergrond in de bos- en natuursector of de cultuurhistorie-sector. De overgrote meerderheid van de vrijwilligers had echter een andere achtergrond en had zich uit persoonlijke interesse reeds verdiept in cultuurhistorie, archeologie, bos, natuur, landschap en geologie. Een klein deel van de vrijwilligers had nog geen of weinig kennis van deze onderwerpen, maar wilde door deelname aan het project zich juist verdiepen in deze thema's.

IIIIII Veldinventarisaties

Een groot deel van de vrijwilligers heeft zich beziggehouden met veldinventarisaties, waarbij delen van het projectgebied systematisch werden afgespeurd op cultuurhistorische relictten. Door Probos en het Geldersch Landschap & Kasteelen is hiervoor een beknopte handleiding gemaakt met aandachtspunten en tips voor de veldinventarisatie en instructies voor het vastleggen

In het gebied werd een (nagenoeg) vergeten arboretum aangetroffen op voormalig landgoed Bruggelen. In de archieven van het Geldersch Landschap werden oude inventarisatielijsten uit onder meer 1958 opgediept met een overzicht van de boomsoorten in het arboretum. Voor het herkennen van de boomsoorten in het veld bleek specialistische kennis nodig. Boomdeskundige Leo Goudzwaard is daarom ingehuurd om tijdens twee veldbezoeken de voorkomende boom- en struiksoorten op naam te brengen. Uiteindelijk bleken er 86 verschillende soorten voor te komen, waaronder augurkenboom (*Magnolia acuminata*), boomhazelaar (*Corylus colurna*), geelhout (*Cladrastis kentukea*), grijze eik (*Quercus bicolor*), Kaukasische beuk (*Fagus orientalis*), Manna-es (*Fraxinus ornus*), Perzisch ijzerhout (*Parrotia persica*), Tartaarse Esdoorn (*Acer tataricum*) en Zelkova (*Zelkova serrata*). De vrijwilligers hebben alle aanwezige bomen op kaart ingetekend, voorzien van een label, de GPS coördinaten vastgelegd en gefotografeerd.

In het project is de geschiedenis van de Noorse huizen op landgoed Bruggelen onderzocht. Deze huizen werden begin twintigste eeuw als bouw pakket besteld bij de Noorse firma Strømmen Trævarefabrik.

Het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN) is de digitale hoogtekaart van Nederland. De hoogtegegevens voor het AHN worden verzameld vanuit vliegtuigen door middel van laseraltimetrie (ook wel laserhoogtemeting of lidar genoemd): een techniek waarbij met een laserstraal het aardoppervlak wordt afgetast. Hiermee wordt een zeer gedetailleerd beeld van de maai-veldhoogte gekregen. Op het AHN zijn namelijk zeer kleine hoogteverschillen in het landschap zichtbaar. Op deze manier kunnen met het oog moeilijk zichtbare elementen of patronen van elementen worden opgespoord. De AHN kan zo worden benut als hulpmiddel bij veldinventarisaties. Enerzijds, omdat hiermee resten kunnen opgespoord die met het blote oog in het veld lastig waarneembaar zijn en waar dus normaal snel overheen gekeken wordt. Anderzijds kan het AHN worden gebruikt om voorafgaand aan de veldinventarisatie te bepalen waar in het gebied mogelijk interessante sporen liggen. Zo kan er gericht worden geïnventariseerd. In het Engelderholt-project zijn AHN-beelden gebruikt om onder meer ijzerkuilen, sprengen, wallen en karrensporen op te sporen.

De ijzerkuilen in het Engelderholt zijn zichtbaar op de kaart van het Actuele Hoogtebestand Nederland.

van resultaten in het veld en achter het bureau. Om te zorgen dat er een uniforme nomenclatuur werd gebruikt bij het inventariseren van elementen is de *Standaardindeling Cultuurhistorische Elementen*, ontwikkeld door Probos, uitgedeeld aan de vrijwilligers. Daarnaast is een standaard inventarisatieformulier gemaakt waarop de vrijwilligers per element alle relevante informatie konden noteren. Er werd meestal in groepsverband geïnventariseerd, waarbij steeds circa vijftien personen aanwezig waren. Tijdens een van de eerste in-

Voor de veldinventarisatie is een heldere instructie onontbeerlijk.

ventarisatiedagen bleek dat inventariseren in groepsverband niet altijd eenvoudig is. Een heldere taakverdeling voorafgaand aan de inventarisatie is van groot belang, zodat iedereen weet wat het doel is, hoe er wordt geïnventariseerd (welke kenmerken schrijf je op) en wie wat doet (wie schrijft, wie fotografeert, wie legt de coördinaten vast etc.). Met een goede taakverdeling kon de groep vrijwilligers uiteindelijk efficiënt en nauwkeurig 25 hectare per dag inventariseren. In totaal is er circa 250 hectare terrein geïnventariseerd waarop 116 verschillende elementen zijn gevonden en beschreven. Soms was bij de inventarisaties ook de inzet van professionele kennis nodig, omdat er specifieke kennis nodig was. Dit was bijvoorbeeld het geval bij het 'vergeten' arboretum.

|||| Bureau- en archiefonderzoek

Een ander deel van de vrijwilligers ging aan de slag met deelonderzoeken, zoals de bestudering van historische kaarten, archiefonderzoek, literatuurstudie en interviewen van (oud)bewoners. Aan de start van het project werd de vrijwilligers een lijst aangeboden met potentiële onderwerpen en werkzaamheden waarmee ze aan de slag konden al naargelang hun interesse en ervaring. Dit heeft geresulteerd in een breed scala aan deelonderzoeken naar de archeologie van het gebied, de bosontwikkeling door de eeuwen heen, de markengeschiedenis, de bewoners van de landgoederen Brugelen en Spelderholt, de rechtspraak op het Herenhul, een reconstructie van de Klaarbank, de geschiedenis van de watermolens en sprengen, de gebeurtenissen tijdens de Tweede Wereldoorlog en tot slot een overzicht van historische reisbeschrijvingen en krantenartikelen. Een aantal onderwerpen wordt in de kaders en afbeeldingen nader toegelicht.

Een speurtocht in het Gelders Archief door Dick Veenhuizen, een van de vrijwilligers, leverde interessante achtergronden op over de geschiedenis van Landgoed Spelderholt. Bankierszoon Louis Frederik Teixeira de Mattos zocht omstreeks 1900 naar mogelijkheden om een deel van zijn vermogen te investeren in de ontginning en bebossing van een complex woeste gronden op de Veluwe. De Heidemaatschappij (Heidemij) wees hem er in 1905 op dat jonkheer Loudon, de eigenaar van het gebied Spelderholt en Het Grootte Zand zijn grond wilde verkopen. In een nota uit 1905 schreef Teixeira de Mattos hier zelf over: 'Naar aanleiding van mijn reeds vroeger aan de Directie van de Nederlandse Heidemaatschappij te kennen gegeven verlangen om er van in kennis te worden gesteld, wanneer een goede gelegenheid zich mocht voordoen tot aankoop van eenig gunstig gelegen landgoed waarop ontginning tot bosch kon ter hand worden genomen ontving ik, na eenige andere aanbiedingen die minder in mijn smaak vielen, den 16 augustus 1905 van genoemde Directie, de mededeling, dat haar thans een landgoed te koop bekend was ter grootte van circa 750 ha, gelegen in de nabijheid van Beekbergen, gemeente Apeldoorn.

(...) Een bezichtiging vond daarop plaats, waarbij het aangeboden landgoed zoo wat ligging als wat geaardheid betrof alleszins aan mijn overigens niet makkelijke eischen voldeed.' Die 'eischen' waren in het kort: 'Aanwezigheid van een eenigszins belangrijke oppervlakte nog woest liggende grond, zóódanig dat ontginning daarvan tot bosch met behoorlijke kansen op welslagen en op matige rentabiliteit in het uitzicht kan worden gesteld. Daarnaast aanwezigheid van reeds bestaand bosch en van voldoende natuurschoon. Aanwezigheid op of in de onmiddellijke nabijheid van het landgoed, geschikt tot stichting van een geriefelijk woonhuis met bijbehorende tuinaanleg, moestuin, boomgaard, stalling en verdere aanhoorigheden. Gunstige ligging in de nabijheid van een grotere plaats, doch zodanig dat men, op het landgoed verblijf houdende, toch geheel buiten was en gemakkelijke bereikbaarheid per spoor.' Op 30 januari 1906 kocht Teixeira de Mattos van Loudon 754,70 hectare woeste grond, eikenhakhout en dennenbos. Met als devies 'Van Woestenij tot Lusthof' wilde de jonkheer het gebied laten omvormen tot een mooi buitenverblijf en een rendabel bosgebied.

De geschiedenis van sprengen en watermolens in het gebied is in kaart gebracht door onder meer bestudering van oude kaarten, zoals deze 'Caart der Limitten van de Hooge en Vrye Heerlyckheit van Het Loo', gemaakt door Willem Leenen in 1748.

Marijn van der Gaag en Bram van de Pas, twee vrijwilligers met kennis van middeleeuwse timmerkunst, hebben in het project onderzoek gedaan naar de klaarbank, de plek waar recht werd gesproken. Op basis van archiefstukken hebben zij een reconstructie gemaakt van deze klaarbank.

Het Herenhul in het Engelandersholt heeft een lange historie als gerechtsplaats. Het zou zelfs een van de eerste gerechtsplaatsen in Nederland zijn (Engeland wordt al in 801 genoemd) en wellicht was de plaats al in gebruik als Germaanse dingplaats. In de periode vanaf de dertiende tot de zeventiende eeuw zetelde hier het Hoge Gerecht van de Veluwe, de rechtbank of klaarbank die over halszaken in het kwartier van Gelre ging. Veel van de procesdossiers van de klaarbank zijn bewaard gebleven en zijn te raadplegen in het Gelders Archief. De plek werd ook gebruikt voor de inhuldiging van een nieuwe hertog en voor vergaderingen van de Hanzesteden. Een zitting van de klaarbank werd voorgezeten door de hertog van Gelre in aanwezigheid van de voltallige ridderschap van het kwartier en vertegenwoordigers van de steden.

Voor de reconstructie van de klaarbank uit 1563 zijn archiefstukken uit het Gelders Archief gebruikt. Het eerste stuk betreft de opdracht tot het bouwen van de klaarbank, alsmede een tweetal velletjes met werktekeningen van de uitvoerende timmerman, mr. Aelbert.

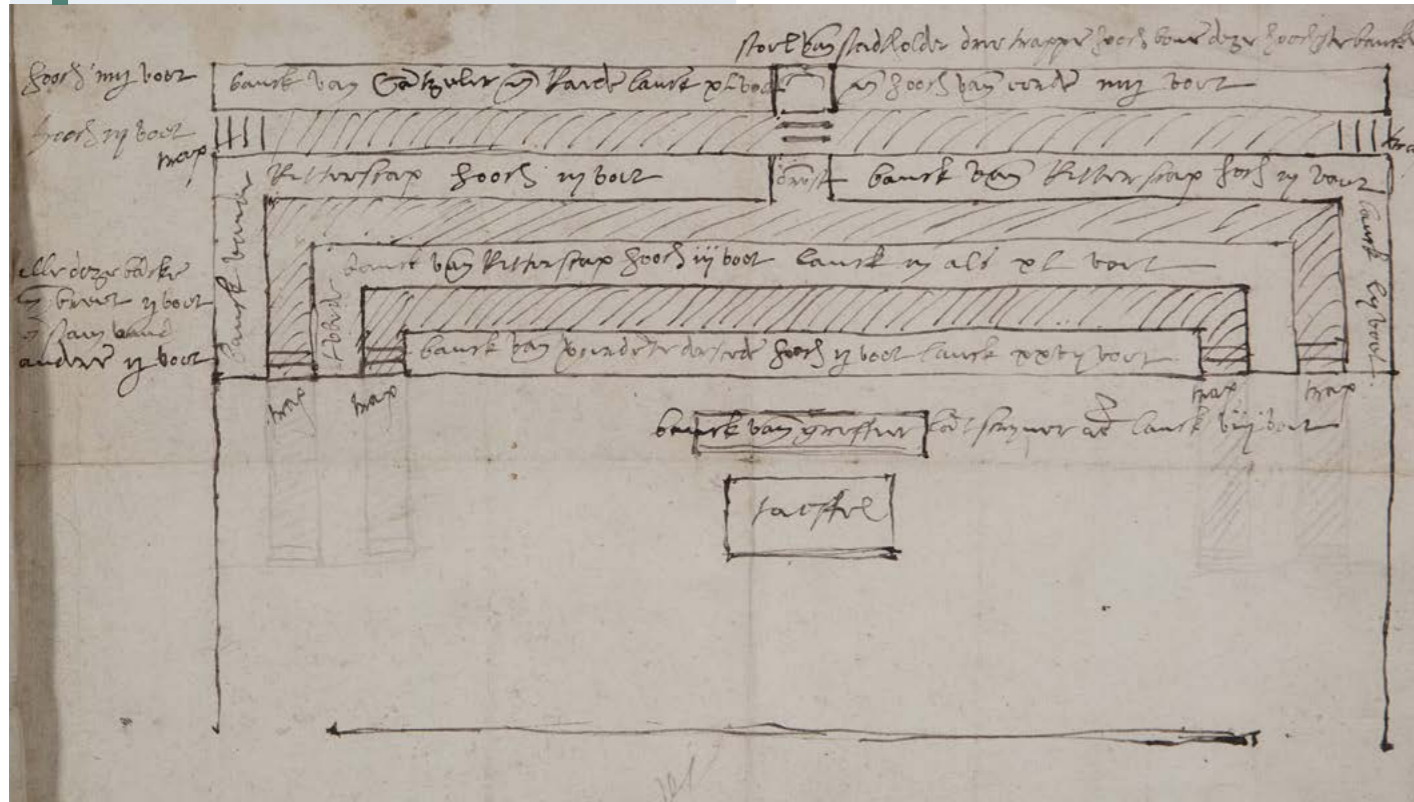
Deze plattegrond van de klaarbank uit 1563 wordt bewaard in het Gelders Archief. Op basis van deze en andere archiefstukken is er een reconstructie gemaakt van de klaarbank.

IIIIII Delen van informatie

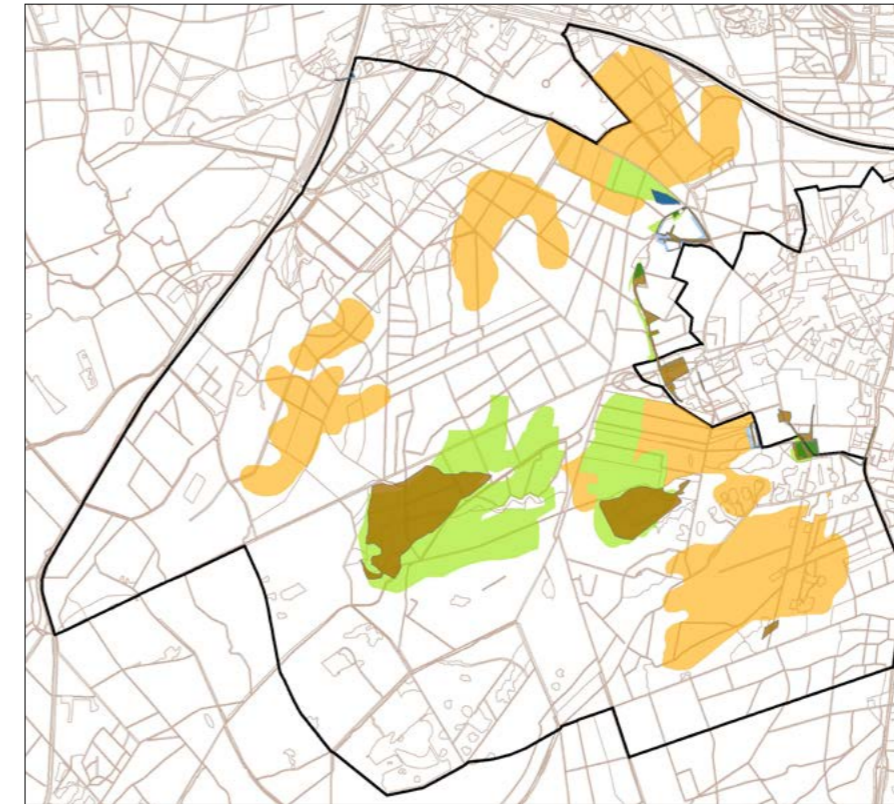
De oogst van het speurwerk werd opgeslagen in een digitale map waar alle vrijwilligers toegang toe hadden. In totaal is ruim zeven gigabyte aan archiefstukken, historische kaarten, foto's, Ansichtkaarten en publicaties over het gebied verzameld. Regelmatig werden er bijeenkomsten georganiseerd met de vrijwilligers om onderzoekservaringen te delen. Daarnaast werd er door één vrijwilliger driemaal een nieuwsbrief samengesteld met (tussentijdse) resultaten van deelonderzoeken en oproepen voor hulp of tips. Deze uitwisseling van informatie en ervaringen voorkwam dubbel werk, zorgde voor nieuwe ideeën en inspiratie en droeg bij aan de cohesie in de vrijwilligersgroep.

IIIIII Bundelen van de resultaten

Na ruim een jaar onderzoek zijn de resultaten gebundeld in een rapport dat werd uitgegeven in de Archeologische Reeks van de Gemeente Apeldoorn (SAGA-reeks). Het bundelen en redigeren van de teksten werd uitgevoerd door een groep van drie vrijwilligers die ervaring hadden met dit type werk. Daarnaast hebben Probos en de Gemeente Apeldoorn de eindredactie van het rapport verzorgd. De lay-out is uitbesteed aan een professionele vormgever. De ervaring leert dat het uitgeven van een professioneel uitgegeven en gedrukt rapport geschreven door een grote groep (niet allemaal even ervaren) auteurs veel tijd vergt. Desalniettemin

'Steeds meer mensen besteden een deel van hun vrije tijd aan het doen van historisch onderzoek'

Bosgebieden in het Engelandersholt zoals weergegeven op de kadastrale kaart uit 1832 en de Topografische Militaire Kaart uit 1850. Een van de vrijwilligers had veel ervaring met het werken met GIS (geografisch informatiesysteem). Zij heeft de bosontwikkeling in het gebied gevisualiseerd aan de hand van topografische en kadastrale kaarten uit de periode 1748-1850 en de bosstatistieken uit de periode 1938-1985.

Legenda

■ Kad 1832 naaldbos	■ Kad 1832 opgaande bomen	■ TMK 1850 strubbenbos
■ Kad 1832 hakhout	■ TMK 1850 bos	■ TMK 1850 houtwal/singel

zorgt een dergelijk professioneel rapport er wel voor dat de resultaten duurzaam zijn vastgelegd en voor een breder publiek toegankelijk zijn. Bovendien beschouwen veel vrijwilligers het professioneel vormgegeven en gedrukt rapport als een kroon op hun (speur)werk.

IIIIII Coördinatie van werkzaamheden

Bij vrijwilligersgroepen van vijf personen of meer is het raadzaam om te zorgen voor één aanspreekpunt of coördinator die de dagelijkse aansturing van de vrijwilligers op zich neemt. In het Engelandersholt-project droeg Probos zorg voor de coördinatie, zoals de communicatie met de terreinbeheerders, het bewaken van de voortgang van de deelonderzoeken en het beantwoorden van praktische vragen (hoe kom ik in de Dropbox, welke deskundigen kan ik het beste raadplegen, wat zijn handige vindplaatsen van archieven,

ben ik op de goede weg?). De veldinventarisaties werden gecoördineerd door een van de vrijwilligers. Deze vrijwilliger zorgde voor de voorbereiding van het veldwerk, de bundeling van de veldwerkresultaten en communicatie over de planning.

IIIIII Tot slot

De conclusie van het Engelandersholt-project is dat de inzet van vrijwilligers bij het in kaart brengen van cultuurhistorie van bos- en natuurgebieden van zeer grote waarde kan zijn. Een groep enthousiaste vrijwilligers kan in een relatief korte periode een enorme hoeveelheid historische informatie over een gebied samenbrengen. Daarnaast vergroot het de betrokkenheid van de vrijwilligers bij het gebied. Tijdens het project is gebleken dat de meeste vrijwilli-

Vrijwilliger Chris Nieuwenhuize dook in de digitale krantenarchieven en vond een breed scala aan artikelen over het projectgebied, waaronder de verkoop van stukken bos als bouwgrond. Een aantal bospercelen in het onderzoeksgebied is in het verleden in kleine kavels verdeeld. In de tweede helft van de jaren zestig van de twintigste eeuw probeerden makelaars potentiële kopers te verleiden om dergelijke kavels te kopen met de suggestie dat ze mogelijk ooit als bouwgrond zouden kunnen worden gebruikt en dan vele malen meer waard zouden zijn. De creativiteit van de makelaars rond dit thema blijkt grenzeloos. De advertenties uit de periode 1965-1975 geven meestal nadrukkelijk aan dat het niet om bouwgrond gaat, maar tegelijkertijd bevatten ze steeds ook de suggestie dat dat mogelijk ooit zal veranderen. Eind jaren zestig gaat het vooral om verwijzingen naar de groeiambities van de gemeente Apeldoorn. Zo staat in de *Telegraaf* van 31 oktober 1969: 'De huidige bestemming is nog geen bouwgrond, de prijs zou dan zeker 5-10 maal zo hoog zijn, maar daar staat tegenover dat deze grond op zeer korte afstand van het huidige uitbreidingsplan ligt.' Naar aanleiding van commotie rondom grondtransacties verscheen een artikel in het *Reformatorisch Dagblad* van 2 februari 2001 waarin wordt teruggekeken op de activiteiten van makelaar Beekman in het gebied. In het artikel wordt Henk Talen, voormalig ambtenaar van de gemeente Apeldoorn, geciteerd. Hij vertelt dat Beekman en zijn partner de verwachting dat op de bospercelen gebouwd mocht worden versterkten door eraan toe te voegen 'goedgekeurd door B en W'. Kopers dachten dat die letters stonden voor burgemeester en wethouders in plaats van Beekman en diens partner Westerk.

De resultaten van het onderzoek door de vrijwilligers zijn gebundeld in het rapport *Het Verborgene Verleden van het Englanderholt*.

gers de voorkeur geven aan een afgebakend onderzoek, zowel qua onderwerp als qua tijd. Een duidelijke einddatum voor het project en zo concreet mogelijke onderzoeksvragen zijn daarbij onontbeerlijk. Het in beeld brengen van de cultuurhistorie met vrijwilligers gaat echter niet vanzelf. Een organisatie of terreinbeheerder moet bereid zijn om voldoende tijd te investeren in het binnenhalen, begeleiden en behouden van vrijwilligers. Probos besteedde één tot vaak enkele uren per week aan de coördinatie. Gedurende het project zijn er bijvoorbeeld ruim 1500 mails tussen de coördinator en de vrijwilligers heen en weer gestuurd. Tot slot is het van groot belang dat een dergelijk onderzoek ook de vrijwilligers iets oplevert. Vrijwilligers investeren immers veel tijd in het onderzoek, variërend van enkele uren tot enkele dagen per week. In het Englanderholt-project vonden de vrijwilligers onder meer de kennis die zij opdeden over de geschiedenis van het gebied en het leren van praktische vaardigheden zoals archiefonderzoek en veldinventarisatie van grote waarde. Ook waren de nuttige en leuke tijdsbesteding en de sociale contacten voor veel vrijwilligers belangrijk. Daarnaast werd het door de vrijwilligers zeer gewaardeerd dat ze toegang hadden tot terreinen en archieven, die niet voor iedereen zomaar toegankelijk zijn. Struinen buiten de officiële paden met een veldwerkvergunning is een prachtige bijkomstigheid. ●

VERANTWOORDING

LITERATUUR

Boosten, M., M. Parlevliet en N. Vossen (eindred.), C. Nieuwenhuize, A. Wijngaard, P. van Hoeflaken en J. Zuyderwyk (red.) (2016), *Het Verborgene Verleden van het Englanderholt*, SAGA-rapport 8, Apeldoorn
 Boosten, M. (2015), *Inzet van vrijwilligers bij historisch onderzoek in bos en natuur. Ervaringen uit het project 'De puzzel van het verborgene verleden' en aanbevelingen voor de praktijk*, Wageningen
 Beide rapporten zijn te downloaden van <http://probos.nl/rapporten>
 Probos, *Standaardindeling Cultuurhistorische Elementen*, te vinden op <http://boshistorie.nl/elementen.html>

OVER DE AUTEUR

Martijn Boosten is werkzaam als senior adviseur bij Stichting Probos. Hij werkt onder meer aan projecten op het gebied van bosgeschiedenis en cultuurhistorie in het bosbeheer. Daarnaast is Martijn lid van de Monumentencommissie van de gemeente Rhenen. Contact opnemen kan via martijn.boosten@probos.nl.

Roy van Beek

De Nederlandse hoogvenen

Verleden, heden en toekomst

Het Fochteloërveen is een 2500 hectare groot natuurgebied in de buurt van Assen en het dorp Veenhuizen. Het hoogveengebied wordt beheerd door Natuurmonumenten.

Ooit waren grote delen van ons land bedekt door uitgestrekte venen. Laagveen ontstaat vooral in laagtes, onder invloed van het grondwater, en bestaat vooral uit plantenresten. Hoogveen ontwikkelt zich boven de grondwaterspiegel, wordt gevoed door regenwater en bestaat bijna uitsluitend uit veenmos.¹ Deze moerasgebieden zijn wel beschreven als gevaarlijke en mysterieuze plekken, ver van de bewoonde wereld, die beter konden worden gemeden. Dat beeld doet echter geen recht aan de werkelijkheid.

